N°. 2578

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitenstaden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG 19 OKTOBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 18 Oktober.

Men zegt, dat de ware reden, waarom een brief geschreven, wordt dikwerf te vinden is in het *post-scriptum*. Zulks kwam ons voor den geest bij het lezen van het laatste hoofd-artikel van het *Zondagsblad*, N°. 354. Dat artikel is geen brief; maar 't heeft, als een brief, een *post-scriptum*. En alhoewel het artikel niet geschreven is om het *post-scriptum*, zoo heeft het *post-scriptum* voor ons toch veel meer waarde dan het artikel. Het geeft namelijk eenigermate den sleutel van hetgene voor ons in het hoofd-artikel onbegrijpelijk was gebleven. En desniettegenstaande is en blijft het geheele artikel met zijn *post-scriptum* in die raadselachtige onzekerheid gehuld, welke de goochelaars behoeven, als zij hunne kunsten voor het publiek vertoonen.

Om ordelijk te werk te gaan in het bespreken van het belangrijk stuk des *Zondagsblads* moeten wij beginnen met het slot. Dit slot, zoozals het in den toon van het artikel behoort, is meer raadselachtig dan al het overige. Er is daarin wel iets van den toon der orakels van Delphos. Ziehier, wat wij daar aantreffen:

De *Tijd* »heeft onze beschouwing over den toestand »van het ministerie, zoo als die onzes inziens was, *toen* »wij onze artikelen schreven, overgenomen, zonder een »enkel woord er bij te voegen. Heeft hij er geloof aan ge»hecht? Dan onthoude hij wel den tijd waarop wij schre»ven. Na onze beschouwing is het ministerie ook met »*andere* oogen, en met *andere* verwachtingen, bezien en »herzien en er is *groote spraakverwarring* ontstaan. »Wat men wenschte of vreesde is gezegd, en welligt, is »er ook veel [...] »lokte [...]

»*Inmiddels is de toestand wel eenigzins veranderd.* »*De impulsie is echter gegeven en de beweging niet op* »*te houden.* Bedreiging noch belofte is daartoe in staat; »*want de partij*, van wie ze uitging, *heeft haar doel* »*goed in 't oog gevat en zal het bereiken.* Nopens *de* »*middelen*, die zij daartoe *denkt* te kiezen, bedriegen »zich velen en ook de *Tijd*, en dat noemen wij — dat »noemde gewis ook hij, als ze *hem* bekend waren — »*gelukkig*. Door die middelen wil ons volk altijd doen »wat het verpligt is te doen voor *godsdienst* en *zedelijk*»*heid*, voor *Vaderland* en *Oranje*."

Wij kunnen, wat daar door het *Zondagsblad* gezegd wordt, niet anders opnemen dan als eene orakelspraak voor de *oningewijden*, gelijk wij. Wat wij er van begrijpen komt hierop neer:

De toestand van het ministerie, toen wij dien in ons N°. 353 beschreven, was gelijk wij dien hebben blootgelegd; let wel op den dag, waarop wij onze beschouwing in de wereld zonden; dan zal 't u later blijken, dat wij waarheid gezegd hebben. — Dan, er is later in dien toestand eenige verandering gekomen, omdat onze beschouwing andere beschouwingen had uitgelokt en verwachtingen geopend, die de zaken in de war konden stuuren. Reeds was er groote spraakverwarring ontstaan, die dezen van *zijn standpunt* en genen op een *valsch terrein* bragt. Wij hebben daarom de zaak op eene andere leest geschoeid. Ons doel zal en moet bereikt worden. Maar nopens de middelen, die wij *denken* te kiezen, — want wij zijn daaromtrent volstrekt niet zeker, — hebben wij gedacht voorloopig een anderen weg te moeten inslaan, — een weg, dien zelfs ook de *Tijd* gelukkig zou noemen, als hij hem kende.

Zoodanig is de zin van de verklaring, zoozals wij haar verstaan. Wij zijn er niet ver mede gevorderd.

Heeft er eene intrigue plaats gehad, die de bewegingspartij in onderhandeling gebragt heeft met de aangeslene ministers? Heeft men door wederzijdsche inwilligingen een terrein gevonden, waarop men elkander ontmoeten kan, om gezamenlijk te werken? 't Is mogelijk; maar er is niets van te zeggen.

Is de partij van het *Zondagsblad* terug gedeinsd voor de gevolgen van de rigting, die zij aanvankelijk plan had over te zetten? Het is vermoedelijk. Van daar de klagt over de »*groote spraakverwarring*," waarop men niet bedacht schijnt te zijn geweest. En is het ten gevolge daarvan, dat de toestand van 't ministerie eenigzins is veranderd? En moest ook daarom niet eenige verandering in de *middelen* komen, die men *denkt*, maar nog geen *stellig plan* heeft aan te wenden? Wij kunnen ons natuurlijk niet verheugen over de keus van middelen, waarmede men ons tracht te verblijden. *Ignoti nulla cupido.* Behalve nog dat geen middel tot een verderfelijk doel, ooit door ons *gelukkig* kan genoemd worden, zonder ons van onze zijde te begeven in de babylonische spraakverwarring. En dat het doel, door het *Zondagsblad* voorop gezet, een verderfelijk doel is, behoeft voor onze lezers geen betoog; zij zelven hebben het stuk, waarin dat doel geformuleerd werd, in zijn geheel gelezen en er den inhoud van gewaardeerd zonder iemands voorlichting te behoeven; want het was *rond* en *open* gesteld.

Intusschen, wij zullen onze lezers niet weinig verrassen, als wij hun mededeelen, dat het *Zondagsblad* in zijn laatste Nommer een groot deel van zijn hoofd-artikel van den vorigen Zondag terug schijnt te nemen. Of hij 't werkelijk terug neemt en niet liever terug treedt in de taktiek, die altijd is gevolgd, en die hij — het blijkt reeds nu te ongelegener tijd — met voeten had getreden, is eene andere vraag, die daarin hare oplossing vindt, als hij zegt, aan 't slot van 't artikel, dat zijn *doel* bereikt moet en zal worden.

Wat is dat doel? Nederland is een *protestantsche Staat; hij moet naar protestantsche beginselen* geregeerd worden; door *protestantsche beambten* van allerlei rang en stand, en *vooral* in de *onmiddellijke nabijheid* des Konings, waar niemand, buiten den minister van R. K. Zaken, behoort te worden geduld. — Dat was de strekking van het artikel van het *Zondagsblad*. Niemand van [...] heeft het anders te verstaan.

Maar thans, nu eene wijziging gekomen is in den toestand? — Nu beweert het *blad* slechts een feit te hebben gekonstateerd. 't Is vrij behendig gevonden. Want hij konstateerde op zijne manier een feit, waarop evenwel van onze zijde aanmerkingen zouden te maken zijn, die hier niet te pas komen. Maar hoe konstateerde hij een feit? Daar komt het op aan, omdat ook hier de regel geldt: *c'est le ton, qui fait la musique.* Keurde hij het af? Met geen enkel woord, noch regtstreeks, noch zijdelings, noch openlijk, noch bedektelijk. Integendeel, In den ganschen loop van het stuk lag eene goedkeuring van het feit en een aandringen, dat het door de Staatslieden moet worden behartigd. Dat is zoo blijkbaar, dat zich daarin noch vriend noch vijand kan hebben vergist.

Wat doet men thans? Men laat zijn geheele systeem bijna ongedeerd staan, en men komt terug op een enkel gedeelte, op dat gedeelte namelijk, waar van de beambten spraak is. Men ontkent te hebben gewild: dat de *Katholieken* van *alle openbare betrekkingen* behooren uitgesloten te zijn *omdat* zij *katholiek* zijn. En ten betooge dat men zulks *in* zijn vorig artikel niet heeft *gewild*, vergenoegt men zich

1°. te zeggen, dat het zijne uitspraak niet is, en geenszins in zijn artikel lag. Wij hebben daarop slechts dit te antwoorden: Gij spreekt met twee woorden. Uw eigen publiek zij regter tusschen u en ons.

2°. beroept men zich op het protestantsche volk, en toont men aan, dat het protestantsche volk die leer niet in praktijk brengt. Dat is heel wel; maar waar is dan uw feit, dat gij in uw vorig artikel gekonstateerd hebt? Bestraft gij nu uw eigen vorig artikel? Waarom? Omdat het valsch was? Of omdat men u heeft opgemerkt dat gij uwe eigene geloofsgenooten dwazelijk in een hatelijk daglicht hebt gesteld? En als dat feit valsch is, wat blijft er dan van uw heel artikel overig, dan de wensch, de zucht, de wil om voortaan te doen geschieden, wat tot dus verre niet heeft plaats gehad, volgens uw eigen laatste schrijven? Dan, dat alles daargelaten, er is tusschen ons geen spraak over hetgeen het protestantsche deel der bevolking wil of niet wil. Er is spraak alleen over hetgene gij wilt. Gij hebt geen regt om u met het volk, dat gij protestantsch noemt, te vereenzelvigen. Gij zijt niet de protestantsche bevolking, zoomin als de protestantsche bevolking het *Zondagsblad* is. Gij veroorloft u eene aanmatiging, waaraan wij ons nooit hebben schuldig gemaakt. Wij bespreken de katholieke belangen naar onze wijze van zien. Maar nooit en nergens hebben wij te kennen gegeven, veel minder gezegd, dat wij het orgaan zijn der Katholieken. Integendeel hebben wij dikwerf op verschillende tijdstippen, bij den aanvang van onzen werkkring, en later herhaaldelijk, openlijk verklaard, dat wij ons zelven hebben opgeworpen, dat niemand ons zending heeft gegeven, dat wij niemand vertegenwoordigen, dat niemand voor ons verantwoordelijk is of kan zijn, omdat wij geheel op ons zelven staan en op eigene verantwoordelijkheid strijden. Maar als wij geen regt hebben om onze meeningen ten laste der Katholieken te brengen, dan heeft het *Zondagsblad* evenmin het regt om zijn schrijven met de meening van het protestantsche deel der bevolking te vereenzelvigen.

Na al het bovenstaande mogen onze lezers, met die van het *Zondagblad*, vreemd opzien bij de volgende verklaring, die niet in raadselachtige duisternis, maar in rond en goed hollandsch luidt:

»Die de *R. Katholieken*, als *zoodanig*, uit *alle betrekkingen wilde uitsluiten*, is *geen billijk*, *geen kundig*, *geen politiek man* — hij handelt *niet volgens regt* en *als een dwaas*. Dit verklaren wij *openlijk* en *met innige overtuiging*."

Men zal niet zeggen dat de omkeering, die tusschen de twee Zondagen heeft plaats gehad, ten halve is. En dat er werkelijk nog al eenige verandering in den toestand moet hebben plaats gehad, om zulke tegenovergestelde verklaringen noodzakelijk te maken, is blijkbaar. De tijd zal leeren wat er van de verklaring bij de partij door de nieuw *gedachte*, maar *nog niet vastgestelde* middelen in de praktijk komen zal.

Wij willen, na de mededeeling van dien in het oog loopende terugtred, het *Zondagsblad* niet al te hard vallen over eene kleine trouwloosheid, die wij al meermalen in zijne medestanders hebben bestraft, namelijk de insinuatie, dat van onze zijde gevorderd wordt eene verdeeling van betrekkingen *op alle plaatsen naar het zielental* Waar haalt het *Zondagsblad* dat van daan? Wie heeft dat ooit gevorderd? Wij nooit. Wij hebben in plaats daarvan altijd daartegen protest ingebragt.

Hiermede eindigen wij. Wat verder in 't artikel voorkomt behoort tot *de bagatelles de la porte* in de quaestie die wij behandelen. Wij laten dat liggen. Maar naar aanleiding van dit alles, willen wij de beweging, die men thans in 't leven tracht te roepen, ter gelegener tijd opzettelijk bespreken. Daarin zal het *Zondagsblad* van zelfs het antwoord vinden van sommige door hem tot ons gerigte vragen.

De heer Mr. C. C. E. d'Engelbronner, sekretaris generaal van het departement van Justitie, verzoekt den *Nieuwsbode* te berigten, »dat *geene enkele* Courant zijne medewerking heeft — veel min zijn orgaan is."

Een onzer vrienden schrijft ons:

»Sedert de verschijning van den *Constitutionnel* is het ministerialismus van de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* aanmerkelijk gewijzigd en de onbeduidendheid van haar staatkundig karakter te meer aan den dag gekomen.

»Met een waas van godsdienstigheid overtogen is het de heerschende geest van onverdraagzaamheid, die in het Protestantisme vooral zich niet moest laten vinden, waarmede zij hare kolommen vult; strijdende en uitvarende tegen een ingebeelden vijand, dien zij het papo-Thorbeckianisme noemt.

»Zij verblijdt zich in alles wat dien geest van onverdraagzaamheid kan opwekken en aanvuren, en het doel, dat zij beoogt, maakt alle middelen goed.

»Wij troffen daarvan in het nommer van 6 Okt. weder meer dan een bewijs.

»Zij gewaagt *van twee aangename teekenen des tijds.*

»Het eerste is »de verkiezing van den heer Groen van Prinsterer tot lid der Tweede Kamer."

»En waarin bestaat nu het aangename en goede daarvan?

»Om de sympathiën, die zijne godsdienstige denkwijze ontmoet?

»Het is er zeer ver van af.

»Om de sympathie voor zijne staatkundige meeningen?

»Zij zijn *te naauw* aan de godsdienstige verbonden, dan dat verwerping van de eene met aanneming van de andere gepaard kan gaan.

»Kan zulk een oordeel nu strekken tot lof van de Haagsche kiezers, dat zij hunne keuze vestigden op een man, wiens beginselen op het staatkundige en godsdienstige zij verwerpen?

»Maar is het ook eervol voor den heer Groen van Prinsterer?

»Want, wat was de grond zijner aanbeveling zoo het zijne politieke en religieuse beginselen waren?

»Niet zijne ook door ons gewaardeerde en onmiskenbaar groote talenten, maar, »omdat hij niet lag onder de verdenking van een Thorbeckiaan te zijn en omdat men hem niet besmet geloofde met het papo-Thorbeckianisme."

»Tegenstander van Thorbecke; het is niet te ontkennen; maar bestrijder van het Katholicisme: tegenstander van de Roomschen; het is moeijelijk dat te erkennen, waarvoor menig Protestantsch blad hem niet houdt. Integendeel werd de anti-revolutionaire partij menigmaal van die zijde voorgesteld als handlangster van de R. C. en het hoofd als crypto-papistisch.

»Ons walgen de personaliteiten jegens den heer Thorbecke en de lasteringen, die men tegen de konstitutionele partij uitbraakt, alsof in hare beginselen lag, den luister der kroon te doen tanen; dat is eerder de toeleg van hen die *plus royalistes que le Roi* zijn.

»Het wordt als een tweede lichtpunt aangemerkt, dat de heer Thorbecke zich bij de deliberatie over het adres van antwoord op de troonrede zou hebben vergeten, door zoover te gaan, dat hij *zelf* voorstelt, om toch Z. M. den Koning niet te veel te huldigen!

»Wie kan het gelooven, dat de »voorzigtige man zich op zulk een allerteederst punt zou hebben bloot gegeven?"

»Wat te veel bewijst, bewijst niets: en de dwaasheid en laaghartigheid straffen zich-zelve, die op de beschuldiging van onvoorzigtigheid het verwijt van majesteitsschennis durven bouwen. Het is het karakter van hen, die slechts een woord vragen, om grond tot veroordeeling te bezitten." *(H)*

Bij het voorloopig verslag over hoofdstuk I, — opgemaakt door dezelfde leden der Kamer, die het verslag over hoofdstuk II hebben onderteekend, — zijn gevoegd eenige algemeene opmerkingen omtrent de voorstellen van begrooting, die slechts onderzocht zijn door 44 leden. Een derde was dus afwezig, 't geen onverantwoordelijk is. Wij laten hier den korten inhoud van de gemaakte bedenkingen volgen.

In de meeste afdeelingen der Kamer heeft men zich beklaagd over den onbeteekenenden inhoud van bijna alle Memoriën van Toelichting, die de wets-ontwerpen tot vaststelling van de onderscheidene hoofdstukken der thans behandelde Staatsbegrooting vergezellen. Het valt in 't oog, dat die stukken toenemend schraalder worden, zoodat men ze [illegible], wat sommige departementen van algemeen bestuur betreft, zonder eenig ongerief zou kunnen missen. Nu wordt, wel is waar, in deze memoriën gewoonlijk verwezen naar den uitgewerkten en toelichtenden staat, tot het hoofdstuk betrekkelijk, en is men er niet af de ophelderingen, daar bij wijze van aanteekening op de begrootings-posten gegeven, gering te schatten. Integendeel stelt men daarop hoogen prijs, en heeft men het dan ook afgekeurd, dat gelijk nog nader blijken zal, ten aanzien van sommige belangrijke posten alle zoodanige toelichting wordt gemist. Maar die aanteekeningen hebben toch uit haren aard een beperkt doel: zij moeten strekken tot toelichting der cijfers van elk begrootings-artikel en van zijne onderdeelen, of tot regtvaardiging der aangevraagde gelden voor iedere op zich zelf staande behoefte. Hare bestemming kan niet zijn om de inzigten der Regering op het gebied der wetgeving te doen kennen of den toestand van den een of anderen tak der openbare dienst bloot te leggen. Zulke mededeelingen en meer algemeene overzigten, hetzij van finantiëelen, hetzij van anderen aard, behooren in de Memoriën van Toelichting te huis, die goed ingerigt, aan de Volksvertegenwoordiging een soortgelijk jaarlijksch verslag van den toestand des Rijks en van den gang des bestuurs konden geven, als tegenwoordig de Provinciale Staten en gemeenteraden omtrent den toestand van hunne provincie of gemeente in eenen bepaalden jaarkring ontvangen. De Memoriën van Toelichting tot de hoofdstukken der Staatsbegrooting behoorden aan te vullen wat aan de Troonrede bij de opening der zitting ontbreekt, die niet dan in hoofdtrekken en met weinige woorden den algemeenen toestand des Rijks op een gegeven tijdpunt kan schetsen.

In enkele opzigten, men erkent dit gaarne, heeft de Regering bij de indiening der tegenwoordige begrooting aan deze behoefte voldaan. Men heeft weder met genoegen gehoord en gelezen wat de Minister van Finantiën, in zijne op den 21sten September jl. gehoudene aanspraak, omtrent de scheepvaart-beweging in het afgeloopen jaar heeft medegedeeld. De Memorie van Toelichting tot het hoofdstuk IX *A* behelst een met zorg bewerkt overzigt van hetgeen omtrent de nationale schuld en de daarin gedurende de laatste jaren tot stand gebragte vermindering te zeggen valt; men steekt daarom zeer af bij de andere Memoriën van Toelichting, die geenszins zulke uitgewerkte becijferingen omtrent het klimmend of dalend cijfer der Staats-uitgaven, waartoe zij betrekking hebben, mededeelen. Zoo bij de Memorie van Toelichting van het hoofdstuk IX *B* weder, op het voorbeeld der laatste brief, een belangrijk overzigt van de werking der wet op de brievenposterij is gegeven, mist men dergelijk overzigt omtrent vele andere takken der openbare dienst, terwijl het toch zoo onmogelijk niet schijnt, ook deswege veel belangrijks bijeen te brengen.

Men acht het van gewigt, dat de aandacht der Regering voor het vervolg op dit punt gevestigd blijve, en dat zij tevens terugkeere van den verkeerden weg om, gelijk in de stukken, tot de tegenwoordige Staats-begrooting betrekkelijk, meer dan ooit plaats vindt, mededeelingen omtrent belangrijke punten, die niet regtstreeks de cijfers aangaan, in aanteekeningen op den een of anderen toelichtenden staat te verbergen.

Enigzins in verband met het voorafgaande heeft men aangemerkt, dat het uit meer dan een oogpunt wenschelijk zou geweest zijn, van de zijde der betrokkene ministers reeds bij de indiening der Staats-begrooting bepaalde medelingen te ontvangen omtrent de wets-voorstellen van meer gewigtigen aard, die in den loop van het ingetreden zitting-jaar aan de overweging der Kamer zullen worden onderworpen. Thans verkeert men daaromtrent in onderscheidene opzigten in het onzekere.

In de Troonrede is aangekondigd, dat de Staten-Gen. weldra in de gelegenheid zouden worden gesteld om de wets-ontwerpen, die nog volgens het vijfde additionele artikel der Grondwet moeten worden voorgedragen, in overweging te nemen. Men verwacht dus, dat de wet op het lager en middelbaar onderwijs eerlang in eenen gewijzigden vorm op nieuw zal worden aangeboden: maar zal, daar de Troonrede blijkbaar op eene *volledige* uitvoering van het aangehaalde additioneele artikel der Grondwet doelt, de voordragt zich ook uitstrekken tot de regeling van het hooger onderwijs? Heeft de Kamer eerlang een nieuw wets-ontwerp betrekkelijk de regterlijke inrigting, en een ander tot vaststelling van het West-Indisch regerings-reglement te wachten?

Nog meer belangrijke wets-ontwerpen kan de Kamer te gemoet zien, zoo als de reeds vermelde omtrent den Raad van State en de nationale militie. Maar bovendien heeft de vertegenwoordiging regt te verwachten, dat spoedig gevolg worde gegeven aan de bepaling van art. 99 der kieswet, volgens welke de tabel tot regeling van de verdeeling des Rijks in kiesdistrikten voor de benoeming der leden van de Tweede Kamer om de vijf jaren wordt herzien. Vermits de kieswet de dagteekening van den 4den Julij 1850 draagt, is de bedoelde vijfjarige termijn reeds sedert eenigen tijd verstreken. Er waren dan ook leden, die bevreemding aan den dag legden, dat de jongste zitting der Staten-Generaal ten einde is geloopen zonder dat men van regeringswege iets omtrent deze aangelegenheid vernomen heeft. In allen gevalle zal met de voordragt eener herziening in dit opzigt van de wet van 1850 niet langer mogen worden gedraald.

Al verder heeft men gemeend, te dezer gelegenheid op nieuw de aandacht der Regering te moeten vestigen op onderscheidene gewigtige onderwerpen, die dringend wettelijke voorziening vereischen. Inzonderheid werd daarbij gewezen op de wenschelijkheid, dat op nieuw de hand worde geslagen aan de regeling van 's Rijks comptabiliteit; dat de wet omtrent de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, omgewerkt naar aanleiding der bedenkingen tegen het onlangs onderzochte ontwerp gerezen, bij de Kamer terugkeere; en dat door de voordragt eener nieuwe geneeskundige Staats-regeling voorzien worde in eene sedert lang gevoelde, dringende behoefte.

Maar terwijl men nadere inlichtingen van regeringswege omtrent de uitzigten op de voordragt van deze onderscheidene wetten te gemoet ziet, heeft men vrij algemeen opgemerkt willen hebben, dat, zoo de Regering het tot stand brengen dier wetten wil helpen bevorderen, *onverwijlde* indiening daarvan volstrekt noodzakelijk is.

Men zag met genoegen, dat op de toelichtende staten van de meeste hoofdstukken in den regel het cijfer der uitgaaf van het vorig jaar werd medegedeeld, niet enkel voor ieder begrootingsartikel, maar ook voor de onderdeelen daarvan. Daarentegen keurde men het af, dat dit voorbeeld niet op de toelichtende staten van sommige andere hoofdstukken, met name het VIIIste en Xde, werd gevolgd, en zulk juist ten aanzien van artikelen, waarvoor in eens tonnen schats of zelfs een of meer millioenen worden uitgetrokken. Vooral waar het zulke hooge cijfers geldt, scheen dubbele behoefte te bestaan, dat de Kamer mededeeling erlangde van de laatst bekende werkelijke uitgaaf niet enkel op het artikel, maar ook op de onderscheidene onderdeelen.

Terwijl verscheidene leden zich bepaalden tot het uiten van het verlangen, dat bij het opmaken der volgende Staatsbegrooting uit dit oogpunt meer gelijkvormigheid in de toelichtende staten heerschen mogt, waren er anderen, die op de dadelijke aanvulling der aangeduide leemten aandrongen, en dus nu nog de uitgaven in 1854 voor de Departementen van Marine en van Oorlog meer in de bijzonderheden wilden kennen.

Wat nu het bedrag der aangevraagde geldsommen voor de dienst van 1856 — de hoofdzaak bij het tegenwoordig onderzoek — betreft, vele leden gaven te kennen, dat zij door het hooge cijfer dier aanvragen onaangenaam getroffen waren. Deze ongunstige indruk was bij hen, naarmate zij tot de bijzonderheden der voorgestelde Staatsbegrooting afdaalden, blijven bestaan. Even als in de onmiddellijk voorafgaande begrootingen hadden zij ook in deze zeer weinig sporen aangetroffen van de zucht der Regering om 's Rijks uitgaven zooveel mogelijk in te krimpen. Daarentegen leverde de voordragt maar al te veel bewijzen op van neiging tot opdrijving en vermeerdering, of althans van minder krachtigen tegenstand aan pogingen en aanzoeken tot het te koste leggen van hoogere geldsommen voor dezen of genen tak van beheer, waarvoor elke Regering onophoudelijk blootstaat. Het feit liet zich niet ontkennen, dat 's Rijks uitgaven gestadig toenamen, voor sommige takken der openbare dienst langzaam en ongemerkt, voor andere, gelijk voor de zee- en landmagt en voor den waterstaat, met grootere sprongen.

Dat hooger eindcijfer der thans behandelde Staatsbegrooting, hetwelk hoogstwaarschijnlijk later door suppletoire begrootingen nog aanmerkelijk zal klimmen, moet, naar het oordeel der leden, wier gevoelen thans wordt uitgedrukt, te meer bezwaar doen ontstaan, omdat het hier geen op zich zelf staand feit geldt. Vooral sedert 1853 ontdekt men met elk jaar een zeer in 't oog loopenden aanwas in het cijfer der Staatsbegrooting, en nemen tevens de werkelijke uitgaven van ieder dienstjaar in sterke evenredigheid toe. Om dit in 't oog te doen vallen werden van meer dan eene zijde berekeningen ter tafel gebragt, waarvan de slotsom op het volgende nederkomt.

Dat nevens eene verhooging der gewone Staatsuitgaven van omstreeks 5 millioen, een vooruitgang staat van 36 tonnen gouds; zoodat met andere woorden de rijks-uitgaven in drie jaren in veel sterker evenredigheid zijn toegenomen dan de vermeerdering der rijks-inkomsten en de besparing aan renten der staatsschuld door amortisatie bedragen. Uit dit oogpunt beschouwd is de achteruitgang in de geldmiddelen veel grooter dan de vooruitgang.

Nu weet men zeer goed, dat de vergelijking gunstiger uitvalt, als men in rekening brengt, dat de gewone middelen over de acht eerste maanden van 1855 *f* 1,646,649.50 meer hebben opgebragt dan over hetzelfde tijdvak in 1854; doch al kon men aannemen, dat voortdurend op gelijke toename der opbrengst van sommige der belastingen te rekenen is, dan verliezen de daaruit af te leiden gevolgtrekkingen veel van hare kracht, omdat met 1° Januarij 1856 de belasting op het gemaal en het tonnegeld aan 's Rijks middelen ontvallen. De slotsom zal wel altijd zijn, dat de rijks-uitgaven in de laatste jaren buiten evenredigheid zijn toegenomen, en dat zoo desniettemin de finantiëele toestand zich thans gunstiger voordoet dan in 1852, dit enkel en alleen toe te schrijven is aan de meerdere bijdragen uit de koloniën.

Verscheidene andere leden konden zich met de strekking der voorafgaande beschouwingen niet vereenigen. Zij ontkenden in geenen deele het feit, dat de Staatsuitgaven in de laatste jaren aanmerkelijk zijn toegenomen, en dat ook de Staatsbegrooting voor 1856 een hoog cijfer aanbiedt. Maar het was, hunnes inziens, onbillijk, dat men die vermeerdering zoo uitsluitend aan gemis van spaarzaamheid bij de Regering weet. Er bestonden onderscheidene, zeer gemakkelijk aan te wijzen oorzaken van de plaats hebbende uitbreiding der Staatsuitgaven. In een vroeger tijdperk waren deze te zeer ingekrompen. Het materieel onzer zeemagt was, ten gevolge van het onvoldoend bedrag der daaraan te koste gelegde geldsommen, in een staat van diep verval gekomen, waaruit het thans met groote opofferingen moet worden hersteld. De begrooting van het Departement van Oorlog was, ten gevolge van eene vroegere percentsgewijze besnoeijing, al te zeer verminderd; zoodat, indien men het leger op eenen dragelijken voet wilde brengen en houden, ook daaraan meer moet worden te koste gelegd. Er bestonden daarenboven onderscheidene redenen, die het verhoogen van sommige posten op de Staatsbegrooting voor 1856 onvermijdelijk maakten. De hoog gestegen prijs der levensmiddelen en van sommige andere behoeften oefende op de begrootingen der Departementen van Justitie en van Oorlog eenen nadeeligen invloed uit. Zoo de Regering op den in den laatsten tijd gevolgden voet voort wilde gaan met het aanleggen of aanmoedigen van nuttige openbare werken, moest ook op de afdeeling *Waterstaat* een veel hooger bedrag worden uitgetrokken, daar al het materieel, met name ook het rijswerk, veel duurder was dan vroeger. In 't algemeen kon het der Regering niet ten kwade geduid worden, dat zij zich de meerdere ruimte der geldmiddelen en het ruimer vloeijen der Indische hulpbronnen, waarvan thans niet meer een gedeelte voor het herstel van het muntwezen behoefde te worden afgezonderd, ten nutte maakte om in behoeften te voorzien, waarvoor gedurende den meer bekrompen toestand van een vroeger tijdperk geen genoegzaam bedrag had kunnen worden besteed.

Eindelijk werd nog aangevoerd, dat men zich op een verkeerd standpunt plaatste door enkel op het eindcijfer der Staatsbegrooting te letten. Het was niet zoo zeer de vraag, of dat eindcijfer hooger werd, dan wel of op de onderscheidene hoofdstukken uitgaven voorkwamen, die niet als noodzakelijk konden worden aangemerkt. Alleen wanneer men aanwees, dat bepaalde sommen te hoog waren opgevoerd of onnut zouden worden besteed, kon men met regt over het te hooge cijfer der Staatsbegrooting klagen.

Van de andere zijde werd geantwoord, dat ook als men in de bijzonderheden trad, het zoo moeijelijk niet zou zijn aan te wijzen, dat de voorgedragene begrooting te hoog was opgevoerd, en dat in sommige opzigten 's lands gelden met te milde hand werden besteed. Het hooger cijfer van de begrooting van het Departement van Oorlog was vroeger als van bloot tijdelijken aard voorgesteld en door een heroep op den politischen toestand van Europa geregtvaardigd. Thans werd van regeringswege niet meer van die staatkundige omstandigheden gewag gemaakt, en was het tijdelijk cijfer van hoofdstuk X ongevoelig in een doorloopend en blijvend veranderd. Ging men de bijzonderheden van dat hoofdstuk na, dan stuitte men bijv. op hooge tractementen van een grooter aantal generaals dan ons kleine leger scheen te vorderen. Dergelijke bezwaren lieten zich tegen de begrooting van het Departement van Marine inbrengen, waarvan het normaal cijfer, naar dit gevoelen, veel te hoog was opgevoerd. Dat voor de waterstaatswerken thans, ten gevolge der rijzing van den prijs van het materieel, meer gevorderd werd dan te voren, erkende men gaarne; maar waarom had de Regering uit die omstandigheid geene aanleiding genomen om minder werken ter hand te nemen, of wel de uitgave daarvoor over een grooter aantal jaren te verdeelen? Zoo doende ware het evenwigt beter bewaard gebleven.

§ 5. De Staatsbegrooting voor 1856 levert, zoo als zij wordt ingediend, niet slechts het onbeteekenend batig slot van van ƒ 39,775.50 op, maar het evenwigt tusschen middelen en opbrengsten is voor die begrooting alleen kunnen verkregen worden doordien onder de middelen eene buitengewone bijdrage uit de kolonien van een millioen gulden tot herstel der marine is gebragt. Dat vooruit beschikken over een zooveel hooger bedrag uit de koloniale baten heeft in al de afdeelingen een ernstig onderwerp van overweging uitgemaakt.

Vele andere leden vereenigden zich echter geenszins met deze beschouwing en verklaarden zich integendeel ten stelligste tegen het aanwijzen van een nieuw millioen uit de toekomstige Indische baten. Sommigen voerden daarbij aan, dat die aanwijzing lijnregt strijdt met de stelling, zoo dikwijls in den boezem der Tweede Kamer verkondigd, dat de toekomst der Nederlandsche geldmiddelen dan eerst gezegd kan worden genoegzaam verzekerd te zijn, als het verkrijgen van evenwigt tusschen ontvangsten en middelen op de Staatsbegrooting niet meer afhankelijk is van het zoogenaamd koloniaal batig slot.

Meer algemeen echter zag men overwegend bezwaar in het uittrekken van het millioen op de voorgestelde wijze omdat daardoor een voor onze finantien allergewigtigst beginsel geschonden werd. De vroegere verwarring dier finantien is vooral daaraan toe te schrijven geweest, dat men, geene middelen wetende te vinden om uit eigene hulpbronnen de te hooge uitgaven voor het moederland te bestrijden, de gaping in zijne gedachten door toekomstige Indische baten aanvulde en daaromtrent verwezenlijkten. Ongevoelig zou men thans diezelfde gladde baan kunnen betreden.

CREDIET-VEREENIGING. — *Maandelijksche balans, opgemaakt ultimo Sept.* 1855. 615 leden, vertegenwoordigende een maatschappelijk kapitaal van ƒ3,257,640.

	Credit.	
In portefeuille	ƒ 424,670.91	
Diverse debiteuren	» 49,218.63½	
Cassa	» 2,268.79½	
		ƒ 476,158.34
	Debet.	
Gedane stortingen. . . .	ƒ 325,764.—	
Diverse crediteuren	» 117,272.	
Balans	» 33,122.34	
		» 476,158.34
In disconte genomen . .	ƒ 706,182.53½	
» » gegeven	» 652,920.05	

De Voorzitter van Commissarissen,
L. HEEMSKERK Az.

De Directie,
BUCHEER.
L. KEYZER.

Men schrijft ons uit Eindhoven 15 Oktober:

»In eene openbare civiele teregtzitting der arrondissements-regtbank alhier, welke van heden morgen 10 ure tot namiddag half drie ure onafgebroken heeft voortgeduurd, en bij welke steeds een buitengewoon talrijk publiek, zoowel in als buiten de audientiezaal, tegenwoordig was, heeft de beruchte zaak van de eindhovensche processie naar Meerveldhoven gediend; twee getuigen waren door den officier en 17 getuigen ter ontlasting door de gedaagden opgeroepen, na het verhoor der getuigen en gedaagden requireerde de officier in een breedvoerig en fijn ontwikkeld requisitoir, de schuldig-verklaring der gedaagden en hunne veroordeeling in de kosten, de Wel-Eerw. heer A. van Moorsel nam vervolgens, zoo voor zich als voor zijne twee mede beklaagden, de heeren C. Schamper en C. Herwegh, het woord op en betoogde in eene niet minder sierlijke redevoering hunne onschuld ten deze, verzocht hunne niet-schuldig-verklaring en dien ten gevolge hunne vrijspraak; na re- en dupliek, verklaarde de Voorzitter de debatten gesloten en zegde in de volgende zitting uitspraak te zullen doen; welke uitspraak met meer dan gewone belangstelling wordt te gemoet gezien.

»Het gerucht is hier in omloop dat ook de Wel-Eerw. heer pastoor of kapellaan der Roomsch-Katholieke gemeente te Gerwen, gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten, voor den burgerlijken regter zal worden opgeroepen, ter zake van het uitoefenen eener begrafenisplegtigheid, op het R. K. kerkhof aldaar.

(Noord-Brab.)

's GRAVENHAGE, 16 Okt. In de zitting van den gemeenteraad alhier van heden is, onder anderen, beraadslaagd over het voorstel van Burgemeester en Wethouders, om aan alle armbesturen, onverschillig of zij rekenpligtig zijn dan niet, spijskaarten uit te geven ten bedrage van ƒ20,000.

Dit voorstel lokte veel tegenstand uit bij die leden, welke zonder daarom in beginsel tegen die uitgifte te zijn, evenwel haar beschouwden als een onderstand, als een subsidie, in den zin der armenwet, en hetwelk hetzij in geld of wel *in natura* verstrekt, niettemin de besturen, die het ontvingen, rekenpligtig maakte.

Nadat dit gevoelen weder door onderscheidene leden was bestreden, hoofdzakelijk op grond, dat er door het uitreiken van spijskaarten aan geen *beheer* valt te denken, omdat men bloot waren gaf, zoodat er van geen rekenpligtigheid ten deze kon sprake zijn, is ten slotte, wegens het bestaande verschil van meening op het voorstel van den heer Meijer, met het oog op de heerschende ziekte, besloten om, zonder gevolgtrekking voor later, voor dit jaar de voorgestelde uitreiking van spijskaarten toe te staan; zijnde dit besluit genomen met 20 tegen 10 stemmen.

Vervolgens heeft wederom eene langdurige beraadslaging plaats gehad over het request van vleeschhouwers om, op zekere voorwaarden, de vleeschhal, waarvan onlangs de opheffing was besloten, aan hen tot partikuliere vleeschwinkel te verhuren. Ook thans werd van verschillende zijden het meerder of minder nut van de hal als openbare verkoopplaats van vleesch besproken, hetzij uit het oogpunt van gezondheid en betere controle, hetzij aan den anderen kant van het geldelijk nadeel, in de laatste jaren aan de stad berokkend, sedert het oprigten van partikuliere vleeschwinkels.

Een voorstel van den heer de Brauw, om terug te komen op het besluit tot intrekking der vleeschhal als openbare verkoopplaats, vond dan ook veel ondersteuning, doch uitsluitend wegens het geldelijk nadeel voor de stad, ook veel tegenstand. De uitslag was, dat, toen het voorstel in hoofdelijke omvrage werd gebragt, er zich 15 stemmen voor en 15 tegen verklaarden, zoodat de stemmen staakten en mitsdien het nemen van een besluit tot de volgende vergadering is uitgesteld.

HOORN, 15 Okt. In de laatste gehoudene raadsvergadering is besloten den accijns op het gemaal te blijven heffen tot 1860, of minstens zoolang, tot men er in slagen zal eene betere belasting daarvoor in de plaats te stellen.

GRONINGEN, 16 Okt. Op Zondag 14 dezer, omstreeks 7 ure, waren drie te Vlagtwedde gestationeerde kommiezen tusschen Vlagtwedde en Bourtange geposteerd. Een derzelver, welke zich omstreeks 10 minuten van de overige verwijderd bevond, zag een in Westerwolde algemeen bekend smokkelaar, met name Harm Borgman, wonende in het naburige Munsterland, van de Hanoversche zijde naderen, beladen met eene vracht zout. Toen hij den kommies was genaderd, hield deze hem aan, waarop Borgman weigerde het zout over te geven en buitendien weerstand bood, zoodat zij handgemeen werden, hetwelk den kommies noodzaakte zijn pistool te trekken, welke hij op hem loste, met dat gevolg, dat de smokkelaar dood ter aarde nederstortte. *(H.)*

HILVARENBEEK, 16 Okt. Men verneemt, dat ten gevolge van de verplaatsing van het grenskantoor te Rovert naar Goirle, door het bestuur dezer gemeente is besloten, om op Maandag aanstaande een aanvang te maken met het aanleggen van eenen nieuwen weg van deze gemeente op Goirle, waarvan de onteigening en afbaking bereids is bewerkstelligd. *(H.)*

CAPELLE (LANGSTRAAT), 15 Okt. Deze streek gevoelt in de laatste dagen weder op eene jammervolle wijze de gevolgen van het natte weder. Het lage land gelijkt eene zee; de grazende veeschaar is huiswaarts gehaald moeten worden, wilde men de dieren niet roekeloos aan ongemakken blootstellen. De buitengewoon hooge prijzen van het hooi en het genoemde ongemak veroorzaken in deze omstreken kommervolle dagen voor den landman. De polder Waspik, die verledene week tot aan dit dorp onder geloopen was, is weder zoo goed als droog, doch voor verder gebruik ook geheel ongeschikt. Wanneer zal het geprojekteerd kanaal van Grave naar den Amer het middel worden, om deze streek van het overtollige water te verlossen. *(Amst. Cour.)*

Men leest in de Tweede Editie van het *Handelsblad*:

MARSEILLE, 18 Okt. Uit Napels wordt van den 13den gemeld, dat het berigt eener beweging op Sicilie niet wordt bevestigd; er heerschte echter gisting onder de gemoederen.

Uit Athene wordt van den 10den gemeld, dat eene woelige manifestatie heeft plaats gehad van de russische partij. De zamengeschoolde menigte hief luide kreten aan van leve de Koning, leve de Koningin, leve de Czaar. Voor het russische gezantschapshotel had eene demonstratie plaats tegen Kalergi. Deze ongeregeldheden werden niet tegengegaan.

De fransche officier, die in handen der roovers is gevallen, is vrijgekocht. De fransche admiraal heeft van de Grieksche regering het terugbetalen van het losgeld geëischt. Fransche troepen zijn ter nazetting der roovers afgezonden.

Men leest in de Tweede Editie van de *Amst. Cour.*:

PARIJS, 18 Okt. De *Moniteur* bevat een rapport van admiraal Bruat van 2 dezer, waarin de bijzonderheden worden medegedeeld van eene expeditie, ondernomen tegen Taman en Fanagoria, twee russische forten, gelegen aan gene zijde van de straat Jenikaleh, en welke forten vernield zijn.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 17 Okt. Uit het gisteren medegedeelde telegrafische berigt, te Marseille aangekomen, blijkt dat de tijdingen door de turksche stoomboot *Cheliff* aangebragt niet onbelangrijk zijn. Vooreerst ziet men er in dat de fransch-engelsche expeditie, die den 8en voor Odessa het anker heeft geworpen, talrijke landingstroepen aan boord had. Men was in de Krim en te Konstantinopel in de volstrekste onwetendheid ten aanzien der bestemming van de expeditie, welke men evenwel veronderstelde dat naar de monden van den Dnieper stevende. Men was trouwens overtuigd dat ze van korten duur zou zijn, wijl men in de maand November de schepen te Konstantinopel terugwachtte, daar de vaart in de Zwarte zee, gelijk bekend is, reeds die maand, zeer gevaarlijk is. Volgens eene van Berlijn alhier ontvangene depêche zou het eskader Zondag den 14e Odessa verlaten en drie mijlen van Kinbourn, tegenover Otchakon nabij de monden van den Dnieper het anker hebben geworpen; waar, volgens den anderen depêche uit St.-Petersburg, een deel der troepen waren aan land gezet terwijl des avonds de vesting zou gebombardeerd zijn door zes stoombooten, welke door de bezetting van Keturn met vrucht beantwoord werden.

— De minister van Oorlog heeft het volgende rapport ontvangen van den maarschalk Pélissier:

»*Groot Hoofdkwartier te Sebastopol*, 1 *Okt.* 1855.

»*Mijnheer de Maarschalk!*

»Toen ik Uwe Excellentie in mijne depêche van 29 Sept. kennis gaf van de zending van generaal d'Allonville naar Eupatoria met drie regimenten van zijne divisie kavallerie (4e regim. huzaren, 6e en 7e regim. dragonders en eene batterij rijdende artillerie), drukte ik de hoop uit, dat de energie van dien generaal, met ijver ondersteund door den muschir Ahmet-pacha, er in zou slagen de troepen, welke de Russen rondom Eupatoria hebben, terug te werpen en daarna de groote linie van gemeenschap van den vijand van Simferopol met Perecop te bedreigen.

»Een schitterend kavallerie-gevecht, den 29sten September te Konghil (vijf mijlen ten Noordoosten van Eupatoria) en waarin de russische kavallerie onder generaal Korff totaal door de onze verslagen werd, heeft de serie van de operatiën, waarvan Eupatoria de spil moet zijn, op eene gelukkige wijze geopend.

»Volgens hetgeen tusschen Ahmet-Pacha en generaal d'Allonville was overeengekomen, verlieten den 29sten, ten drie ure des morgens, drie kolonnes Eupatoria, om tegen den vijand op te rukken.

»De eerste, naar het Zuidoosten gerigt, ging eene pozitie innemen aan het uiteinde van het schiereiland, in de rigting van Saki. Zij had slechts eenige eskadrons voor zich, welke zij gemakkelijk in bedwang hield, met behulp van twee kanonneerbooten, welke de kolonne met haar vuur ondersteunde.

»De tweede, door den muschir in persoon gekommandeerd, was, over Oraz, Atchin en Teitch trekkende, op Djollchak geavanceerd, op zijn weg al de approvisionnementen van den vijand vernielende.

»De derde, aan het hoofd waarvan zich generaal d'Allonville geplaatst had, was zamengesteld uit 12 eskadrons zijner divisie, uit de batterij Armand (rijdende artillerie) met 200 ongeregelde ruiters en 6 egyptische bataillons. Zij trok een der armen van het meer Sasik over en mar-

cheerde over Chiban naar Djollchak, de algemeene plaats van zamenkomst, waar de twee laatste kolonnes tegen tien ure des morgens bijeen waren.

»Deze twee laatste kolonnes hadden de russische eskadrons, die achtereenvolgens op hunne reserves waren teruggetrokken, voor zich uitgedreven. Terwijl generaal d'Allonville zijne paarden liet ververschen, sloeg hij de bewegingen gade van den vijand, die met 18 eskadrons, verschillende sotnias kozakken en artillerie zijnen regtervleugel trachtte om te trekken, door tusschen het meer en hem te avanceren.

»Generaal d'Allonvile, wien de muschie van achteren deed ondersteunen, door twee regimenten Turksche kavallerie en de zes bataillons Egyptenaren, rigtte zich dadelijk naar de punt van het meer om den vijand zelf te omringen. De juistheid en spoed dezer beweging gaf aan het 4de regiment huzaren, op de eerste linie aangevoerd door den generaal Walsin Esterhazy, de gelegenheid den vijand met het blank geweer aan te vallen, terwijl de generaal Champéron, met het 6de en 7de regiment dragonders op de tweede en derde linie, de russische lansiers aanviel en hen tot een overhaasten terugtogt dwong, op welken zij over een afstand van meer dan twee mijlen worden bestookt en afgemat.

»Daar de vijand zich op geen enkel punt meer staande hield en in alle rigtingen vlugtte deed generaal d'Allonville zijne eskadrons halt maken, en zamelde hij, door zich terug te trekken, alles bijeen, wat op het slagveld was achtergelaten.

»Deze dag heeft ons meester doen worden van zes vuurmonden (waaronder drie kanonnen en drie houwitsers), 12 caissons en een veldsmidse met toebehooren, 169 gevangenen, waaronder een officier, de luitenant Precopwitch van het 18de regiment lanciers en 250 paarden.

»De vijand heeft op het slagveld een vijftigtal dooden achtergelaten, waaronder men herkend heeft den kolonel Andreousky van het 18de regement lanciers, van de divisie van generaal Korff, die tegenover ons dien dag het bevel voerde en in het Russische leger doorgaat voor een kavallerie officier van groote verdiensten.

»Onze verliezen zijn in vergelijking zeer gering. Wij hebben 6 dooden en 29 gekwetsten gehad. Onder de laatsten bevinden zich de adjudant van generaal Walsin, de heer Pujade, en de ordonnans-officier van denzelfden generaal, de heer Sibert de Cornillon.

»Dit fraaije wapenfeit doet de grootste eer aan de regimenten, die slaags geweest zijn, als ook aan de generaals Walsin-Esterhazy en de Champéron, en aan generaal d'Allonville, die zeer te vreden is over de medewerking van Ahmet-mushir pacha en het Ottomanische korps, dat hij kommandeert.

»Ontvang, enz.

»*De Maarschalk-Opperbevelhebber*,

»Pélissier."

— Het berigt, betreffende eene diplomatieke zending van den heer von Prokesch, wordt thans op officiëele wijze tegengesproken door den direkteur-generaal der openbare veiligheid te Parijs, die in de dagbladen eene verklaring heeft doen plaatsen, inhoudende, dat de korrespondent van den *Constitutionnel* verkeerd onderrigt is geweest,

— Men hoopt hier dat het einde der krisis van de voedingsmiddelen is aangebroken; het meel wordt met zulke groote hoeveelheden aangevoerd, dat de graanhal gevuld is en de voorraad voor het arzenaal met bewonderenswaardigen spoed wordt bijeengebragt. Het ware te wenschen dat dit ook met onzen finantieelen toestand het geval was. De beurs is in de grootste ongerustheid, de krisis houdt aan, het *crédit-mobilier* blijft dalende en sleept alle andere papieren mede; men weet niet wat het einde er van zal zijn. Aan den anderen kant ontbreekt muntspetie en het weinige wat wij bezitten wordt naar buitenslands gezonden, naar Amerika om granen te koopen, naar het Oosten voor het onderhoud onzer troepen, en van onze zijde zijn wij verpligt metaal ter munting, voor den dagelijkschen handel te koopen. Blijft de toestand duren, dan zullen wij dra gedwongen zijn tot papierengeld onze toevlugt te moeten nemen; want het zilver is buitengewoon schaarsch, men betaalt alles met goud en gaat het goud uit de cirkulatie, dan zullen er andere ruilmiddelen voor de dagelijksche zaken, die elk oogenblik moeijelijker worden, noodig zijn.

STADSNIEUWS.

In de 227ste Staats-Loterij zijn in de 5e Klasse bij de 11e Trekking prijzen van *f* 1000 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 19787, 6662 en 10662 ieder *f* 1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 18 Oktober.

BEVALLEN (14 Okt.): B. J. van Dam, geb. van Eyken, D. — (15 Okt.): H. G. Gilhuys, geb. van Vlissingen, D.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 17 Okt. Belg. leen. $2\frac{1}{2}$ pc. $53\frac{1}{4}$; Obligatiën 3 pc. —; id. $4\frac{1}{2}$ pc. $93\frac{3}{4}$; Spanje 1—3 pc. 19; Binnenl. 3 pc. $32\frac{1}{8}$; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. $66\frac{1}{4}$

PARIJS, 17 Okt. Fransche $4\frac{1}{2}$ pc. 90.50; 3 pc. 64.85 3 pc. Spanje —; id. $1\frac{1}{2}$ pc. $19\frac{3}{8}$; $4\frac{1}{2}$ pc. Met. $80\frac{1}{2}$; Rom. Leen. 83.

LONDEN, 17 Okt. Consols $87\frac{3}{8}$, 3 pc. Spanje buitenl. 38, 1 pc. dito $19\frac{1}{4}$; Comité-Bewijzen 4; Passive $4\frac{7}{8}$; 5 pc. Rusl. 96; $4\frac{1}{2}$ pc. dito 83; 4 pc. Holl. $93\frac{1}{2}$; $2\frac{1}{2}$ pc. id. $64\frac{1}{4}$; 5 pc. Sardinië 84; Brazilië 99; $4\frac{1}{2}$ pc. Peru 72; Gren. uitg. $6\frac{1}{2}$; id. werk. 19; 3 pc. Mexiko 20exd.; Turkije —; 4 pc. Portugal 44; Ecuador $4\frac{3}{4}$; Wissel op Amst. —.—.

WEENEN, 17 Okt. Met. 5 pc. $74\frac{3}{4}$; id. $4\frac{1}{2}$ pc. $65\frac{1}{4}$; Bank-Aktien 1070; Wissel op Londen 11.—, Amst. —; Parijs $131\frac{1}{4}$ Goud $17\frac{1}{2}$; Zilver 14; Nieuwe Leening —.

BERLIJN, 17 Okt. $3\frac{1}{2}$ pc. Pr. Staatschuld —; $4\frac{1}{2}$ pc. Rusland —; id. 5 pc. 96.

HAMBURG, 17 Okt. Spanje 3 pc. $29\frac{3}{4}$; id. 1 pc. 18; Rusl. 5 pc. —; 3 pc. Mexikanen —; 5 pc. Sardinië —; Wissel op Amst. —.—; Londen kort —.—; Weenen —.—.

FRANKFORT, 17 Okt. 5 pc. Met. $65\frac{1}{2}$; 1 pc. Spanje binnenl. $19\frac{1}{4}$; id. 3 pc. $31\frac{1}{2}$; Wissel op Londen 3/m. $118\frac{3}{4}$; Parijs $93\frac{1}{2}$, Weenen $106\frac{1}{2}$; Amsterdam —.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

	pCt.	17 OKT. $4\frac{1}{2}$ u. gebl.	18 OKT. 4 u. gebl.			
Nederl., Werkel. Schuld a	$2\frac{1}{2}$	$63\frac{5}{8}$	$63\frac{11}{16}$ a			
Dito Dito	3	$75\frac{1}{4}$				
Dito Dito	4	$92\frac{13}{16}$	$92\frac{7}{8}$			
O. I. Leening 1844	4					
Amortisatie	$3\frac{1}{2}$		$89\frac{1}{8}$			
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$					
Aand. Arnh. Spoorweg	$4\frac{1}{2}$					
Dito Hollandsche dito						
Obligatiën	$4\frac{1}{2}$					
Maatschappij van Weld.	4					
Aand. Ned. Bank.						
België, Certifikaten	$2\frac{1}{2}$					
Dito *Rothschild*	$2\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{8}$				
Frankrijk, Obligatiën	3					
Spanje, Onbep. Stukken	$1\frac{1}{4}$	$19\frac{1}{4}$	$19\frac{1}{8}$		$19\frac{5}{16}$	$19\frac{5}{16}$
Nieuwe	3					
Binnenlandsche	3	$31\frac{13}{16}$	$31\frac{9}{16}$		$31\frac{11}{16}$	$31\frac{11}{16}$
Cert. Coup. Sp. Com.			4			
Amortisable Schuld		5				
Portugal, te Londen	3	$39\frac{7}{8}$	$39\frac{3}{4}$			
Dito Uitgestelde						
Rusl., bij *Hope en C°.*	5	$101\frac{1}{4}$	$101\frac{1}{8}$			
Dito A°. 1828—1829	5	$100\frac{1}{2}$				
Negot. 1831 en 1833	5					
Nieuwe Engelsche	$4\frac{1}{2}$	87				
Negot. 1840	4	75				
Dito *Stieglitz*	4	$74\frac{1}{8}$				
Dito Nieuwe	4					
Certifikaten te Hamburg	5					
Inschr. op 't Grootboek	6					
Dito Certifikaten	6					
Polen, Obligatiën	4					
Aandeelen 1835						
Oostenrijk, Metalliek	5	$63\frac{1}{4}$	$62\frac{7}{8}$		$63\frac{1}{16}$	63
Dito Nationale	5	$67\frac{3}{8}$	67		$67\frac{1}{8}$	$67\frac{1}{16}$
Dito 1847	$2\frac{1}{2}$	$32\frac{1}{8}$	$31\frac{7}{8}$		$31\frac{15}{16}$	
Dito 1851 en 1852	$2\frac{1}{2}$	$32\frac{1}{4}$	$31\frac{7}{8}$		$31\frac{15}{16}$	
Dito Nieuwe	5	$73\frac{3}{8}$	$73\frac{7}{16}$		$73\frac{1}{2}$	
Dito 1854	5	$73\frac{3}{8}$	$73\frac{7}{16}$		$73\frac{1}{2}$	
Weener Bank	5					
Dito	4					
Aand. met Loting fl. 250	*f*					
Nieuwe dito 1854						
Pruiss. Aand. 1854	$3\frac{1}{2}$					
Amerika, Bank-Aktiën Cert.		$1\frac{1}{2}$				
Dito Orig.		$1\frac{1}{8}$				
Napels, Cert. bij *L. en B.*	5					
Sardinië, te Londen	5					
Denemarken, dito	3	82				
Louisiana, te Londen	5	$100\frac{3}{8}$				
Brazilië	5		$98\frac{1}{8}$			
Dito 1843	5					
Mexiko, te Londen £ 100	3	$19\frac{1}{8}$	19		$19\frac{1}{16}$	
Dito Onbepaalde	3	$19\frac{1}{8}$	19		$19\frac{1}{16}$	
Peru	$4\frac{1}{2}$	71				
Grenada, dito à £ 100	$2\frac{1}{2}$	$17\frac{3}{8}$	$17\frac{1}{8}$			
Dito Uitgestelde			$6\frac{9}{16}$			
Ecuador			$3\frac{1}{4}$			
Venezuela, te Londen	$4\frac{1}{2}$	$26\frac{1}{4}$	$26\frac{3}{8}$			
Dito Uitgestelde	$1\frac{1}{2}$	$11\frac{1}{4}$				
Grieken B. à £ 100	5					

Coupon Ecuador $36\frac{1}{2}$; 5 pCt. Stieglitz $80\frac{3}{8}$.

De markt verkeerde over het algemeen in eene flaauwere stemming bij geringe handel; op het bekend worden der vernieuwde verhooging van het disconto te Londen.

Koers van het Geld: Beleening $3\frac{1}{2}$ pCt., Prolongatie $3\frac{1}{2}$ pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* $55\frac{11}{16}$	Livorno	2/m	*f* 39
»	zigt	» $56\frac{1}{8}$	Napels		» $46\frac{1}{8}$
Bordeaux	2/m.	» $55\frac{1}{2}$	Petersburg	»	» 1 69
»	zigt	» $55\frac{5}{8}$	Weenen	6 w.	» $30\frac{3}{8}$
Madrid	3/m.	» 248	Augsburg	»	» $35\frac{1}{8}$
Cadix	»	» 243	Frankfort	»	» $99\frac{1}{4}$
Seville	»	» 240	Hamburg	2/m.	» $34\frac{7}{8}$
Bilbao	»	» 241	»	zigt	» $35\frac{1}{16}$
Lissabon	»	» $41\frac{1}{2}$	Londen	2/m.	» 11,75
Porto	»	» $41\frac{1}{2}$	»	zigt	» $11,87\frac{1}{2}$
Genua	2/m.	» 46	Rotterdam		» [illegible]

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

SCHIEDAM, 17 Okt. Rogge. Verkocht: 148/2 â Rostok *f* 365 6/w.; 142/2 â Reval *f* 374 kont., *f* 380 3/m. — Moutwijn *f* 23,50; Jenever *f* 29,—; Amst. Proef *f* 30,25, per Ned. vat zonder fust, zonder de belasting.

ANTWERPEN, 17 Okt. *Graanmarkt* vast, doch zonder belangrijke afdoeningen. Voor blanke Egyptische werd *f* 1[illegible] per 80 kilo besteed.

Rijst. Sedert het begin der week zijn verscheidene transactien zoo in gepeld Arracan als Moulmain tot stand gekomen, men berekent het totaal op ca. 4000 balen; het grootst gedeelte ging voor Export af.

Van bruine Amerikaansche *Harst* zijn ca. 700 vaatjes in de prijzen van *f* $3\frac{1}{2}$ a $3\frac{3}{4}$ in Entr. verkocht.

LONDEN, 16 Okt. Er werd op de gisteren gehouden *Graanmarkt* weinig Eng. Tarwe aangevoerd. In Vreemde was er kleine omzet los en avans van 2 s. zeilende ladingen Tarwe en Mais werden hooger gehouden.

Suiker. Was heden meer gevraagd en werd er veeltijds een avans van 6 d. per cwt. toegestaan. — De verkoopen van W. I. bedragen 1513 vaten, waaronder 400 in veiling. 3000 zak Mauritius en O. I. vonden tot volle prijzen koopers. Uit de hand zijn 400 kn. gele Havana tot hoogere prijzen verkocht; voor unclayed Manilla blijft vraag bestaan a 37 s. 6 d.

Koffij stil 150 vaten Plantation Ceylon gingen grif af van 59 s. 6 d. a 65 s. voor fijn ord. tot ord. 1900 vaten Native werden bijna alle terug gekocht van 51 s. a 51 s. 6 d.

Rijst vaster. Uit de hand werd tot volle prijzen iets in Bengaal afgezet. 2300 balen goed pinky Madras bedongen 14 s. 9 d. a 15 s. en 2 ladingen Rangoon, zeer laat gezeild, 12 s. 9 d.

Salpeter gesouteneerd, zonder veel handel. 50 ton zeilende zijn verkocht à 38 s. 6 d. voor 5 % rafactie.

Indigo, De vraag naar goede kwal., vooral van Nuspatna tot een avans van 6 à 8 per ℔ op laatste Veilings-prijzen, blijft aanhouden. 6324 kn. werden reeds geveild, waarvan 1560 kn. teruggekocht, 842 kn. terug genomen en 3922 kn. verkocht zijn.

Hennip, St. Petersburger flaauw op £ 43.

Thee onveranderd.

Lijnolie lusteloos op 42 s. 9 d. a 43 s. gehouden.

SCHEEPSTIJDINGEN.

UITGEZEILD:

TEXEL, 17 Okt. Van der Meer van Kuffeler, Burgemeester van Reenen, Batavia. - Kuyper, Admiraal Van Evertsen, M. V. d. Mey, Henrietta Gerardina, Akyab. - Klint, Wilhelmina, Suriname. - Visser, Catharina Harmanna, Havana. - Orinst, Hermanus Franciscus, New-York. - De Jong qq, Dolfijn, Napels.

HELVOET, 17 Okt. Bok, Hoop van Capelle, Batavia. - Uil, Madura, Akyab.

Advertentiën.

(1450) Heden overleed in den ouderdom van ruim 66 jaren, na een allergeduldigst lijden van negen maanden, mijn dierbare Echtgenoot de Wel-Edele Heer PETRUS EVERARDUS FRITSEN, Oud-Landmeter van het Kadaster, gepensioneerd Rijks Ontvanger, voorzien van de H. H. Sacramenten der stervenden.

Helmond, 16 October 1855.

J. M. FRITSEN, VAN DER LO[illegible]

Fabriek van Kerk-Ornamenten.

BILLAUX ainé et BOLSIUS,

te RIJSSEL en te 's BOSCH.

(14[illegible])

(1393) De Uitgever G. W. VAN BELLE, te Rotterdam, debiteert met succes:

Keur van Verhalen, 5 deelen. *f* 4.[illegible]
Tweetal Volksverhalen. » 0.[illegible]
De Menschenhandelaar, of Verstand zonder Hart » 0.[illegible]
De Vuurtoren van Red Forest Fox. » 0.[illegible]
Kasteel en Hut, of de Invloed van goede en slechte voorbeelden » 0.[illegible]
Samuël Dubois en het kind zonder moeder. » 0.[illegible]
Vincentius van Paulo, het Toonbeeld van zuivere christelijke liefde en ware weldadigheid » 0.[illegible]
Thomas Morus, lord-kanselier van Engeland » 2.[illegible]
Hendrik Percy, graaf van Nordhumberland » [illegible]
Philippona, het Kasteel aan de Maas » 0.[illegible]
J. C. Wiegman, de Pleegdochter » 0.[illegible]
— — Thomas Bergman. Eene familie-geschiedenis. [illegible]
De Rozekrans. Bloemlezing van nuttige en aangename verhalen [illegible]
Raynaldo en Selima, of de Zegepraal der Christelijke Godsdienst [illegible]
J. Bohl JGzn., Horsa en Hiandi, of Heidenleer en Christenwet [illegible]
— — Willibrordus, of Heidenleer en Christenwet [illegible]

Bovenstaande boekwerken zijn op aanvraag bij Boekhandelaren te bekomen.

Te Amsterdam bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitg[illegible]